

Titel: Bemærkninger til samtlige fovanstaaende Lovforstag.

Citation: "Bemærkninger til samtlige fovanstaaende Lovforstag.", i *1880/1881: Lovforslag*.
Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/catalog/jura-texts-r08-shoot-chptrd1e33226/facsimile.pdf> (tilgået 10. maj 2024)

Anvendt udgave: 1880/1881: Lovforslag

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

Bemærkninger til samtlige foranstaaende Lovforslag.

Efterat det ved Grundloven af 5te Juni 1849 § 76 var bestemt, at Retspleien bliver at afvikle fra Forvaltningen efter de Regler, der fastsattes ved Lov, og ved samme Grundlovs § 79, at Offentlighed og Mundtlighed saa snart og saa vidt som muligt skal gjenneføres ved hele Retspleien, samt at Rævninger skulle indføres i Misgjerningsfager og i Sager, som velse sig af politiske Lovovertrædelser, har Regjeringens Opmærksomhed stadigt været henvendt paa at forberede de Lovforslag, som udfordres for at gennemføre de saaledes opstillede Grundfætninger.

Medens man i saa Henseende i Begyndelsen, navnlig af Hensyn til Dogaens Størhed og de mange Bankekligheder, dens Løsning frembyder, væsentligt indskrænke sig til at sætte Opmærksomheden paa Strafferetspleien, til hvilken Grundlovens Bud om Indførelsen af Rævninger slutter sig, kan i Forbigaaende bemærkes, at Leiligheden dog ogsaa blev benyttet til i den civile Proces at gjøre Forsøg med nogle af de nye Grundfætninger, i hvilken Henseende henvises til Looven om Dyrretelse af en Sø- og Handelsret i Kjøbenhavn af 19de Febr. 1861.

Hvad Strafferetspleien angaar, blev Grundlovens Bud om Gjennemførelse af Offentlighed og Mundtlighed, saavidt Forholdene tillode Saadant, gennemførte ved Looven om Rigshofretten af 3die Marts 1852, ligesom og offentlig og mundtlig Behandling af visse Politifager indførtes i Kjøben havned Lov 11te Febr. 1863. Men ved Siden af disse mindre Skridt til Dogaens Løsning er der saagodtsom uafbrudt blevet arbejdet paa en almindelig Reform af Strafferetspleien. Allerede under 26de Juli 1852 blev det af Justitsminister A. B. Scheel overdraget Høiesteretsassessor Mourier at udarbejde de fornødne Lovudkast til Gjennemførelsen af Grundlovens §§ 76 og 79. Det derefter udarbejdede Lovudkast tilligemed Grundtræl til en Ordning af Domsmagten, som imidlertid ikke vare udarbejdede i Lovsform, blev derpaa i August 1854 indsendte til Justitsministeriet; den daværende Justitsminister (Dr. Steb) tilstillede under 7de Decbr. f. A. den dengang til Udarbejdelse af en ny Straffelovbog nedsatte Kommission Udcastet til Betænkning, ledsaget af en meget udførlig Skrivelse, hvori han nærmere udviklede og begrundede sine Betænkninger med Hensyn til Lovudkastet i det Hele.

Da det af Høiesteretsassessor Mourier udarbejdede Lovudkast imidlertid i det Hele, omend med mange væsentlige Forbedringer i det Gælte, hvilede paa det System, som havde gjort sig gjældende i Frankrig og derefter i næsten alle de Stater paa Europas Fastland, hvor Retspleien ved Rævninger senere er indført, ansaa den efterfølgende Justitsminister (Simon) det rettest at søge at faa et Lovudkast udarbejdet, som nærmere sluttede sig til de Grundfætninger, hvorpaa Strafferetspleien i England hviler, og dette Arbejde blev overdraget senere af de By- og Herredsfoged Hage, som under 20de Juni 1857 indsendte 3 Udcast til Lov 1) om Domsmagten i Straffefager, 2) om Forfølgningen af de Straffefager, der behandles ved Rævningecetter, og 3) om Behandlingen af Straffefager, der høre under Kredretternes Omraade. Justitsministeren (Simon) tilfrem derpaa den 13de Juli f. A. Straffelovbogs-kommissionen, om den ønskede at afgive Betænkning over disse Lovforslag i Forbindelse med det tidligere modtagne af Mourier udarbejdede Forslag, eller om den ansaa det rettest, at disse Forslag behandlede af en særegen Kommission, og da den nævnte Kommission erklærede sig for det sidstnævnte Alternativ, blev det af Justitsminister Simon under 24. Aug. 1857 overdraget en Kommission bestaaende af 8 Medlemmer, nemlig Høiesteretsassessor Bruun, Generalprocurer Algreen-Lüfing, Høiesteretsassessor Mourier, Departementschef i Justitsministeriet Leuning, Byfoged Grøne, Kriminalretsassessor Koepke, Høiesteretsadvokat Strødt og cand. juris. Gotth. Hage, at afgive Betænkning over de forskjellige saavel af Mourier som af Hage udarbejdede Forslag.

Foretagne Lovforslag m. m.

tilsendt Landets Overdommere, Advokater, Amtmænd, en Del Sagsforete og Andre med Anmodning om, saavidt de dertil maatte føle sig opfordrede, at ytre sig over samme, og i Genbød hertil indkom i Løbet af Sommeren og Efteraaret til Kommissionen en Del Meddelelser. Af Kommissionens Medlemmer stilledes der herefter en Række Endringsforslag til Udkastet. Medens de fleste af disse hvilede paa Hovedforslagets Grundlag, den fuldstændige Gjennemførelse af Mundtligheds- og Umiddelbarhedsprincippet, sjernede derimod de af Brod og de af dette Medlem i Forening med Utsjng stillede Endringsforslag, saavel som et af Sidstnævnte forfattet Udkast til Grundtrækkene i en paa Mundtlighedsprincippet bygget Ordning af den civile Processmaade, sig i væsentlig Grad fra Umiddelbarhedsprincippet. Formanden ansaa det herefter for nødvendigt at Kommissionen maatte træffe et Valg mellem de to Systemer, og ved en i Juni 1870 foretagen Afstemning herom veltoges det med 8 St. imod 2 at arbejde videre paa det af Rellermann forfattede Udkast, og anden Behandling af dette foregik derefter i Juni og Juli 1870.

Allerede forinden, nemlig i September til Oktober 1869, var der af Rellermann forelagt Kommissionen en Forsættelse til det ommeldte foreløbige Udkast, nemlig Afslutningen om Rettens Tvang til Forpligtelses Dødsbøde (Exekution og Tvangsauktion), om Dødsbødsliste og om Konkurs med Motiver, og første Behandling af disse Partier blev foretagen i September 1869 til Marts 1870, saa at Kommissionens Arbejder i Sommeren 1870 vare saavidt fremfærdne, at der foruden det ved anden Behandling vedtagne Forslag til første Afdeling af Lov om den borgerlige Retspleie (Rettergangsmaaden) forelaa dels Udkast til Sammens anden Afdeling, der var undergaaet første Behandling, dels Udkast til en Organisationslov. Derimod var den videre Behandling af Udkast til Lov om Strafferetspleien stillet i Bero, efterat Forhandlingerne i Foraaret 1869 havde fundet Sted, idet Kommissionens Formand under Forhandlingerne havde faaet Indtryk af, at denne Del af Kommissionens Opgave ikke tilfredsstillende kunde løses ved at arbejde videre paa det foreliggende Grundlag. Formanden ansaa det imidlertid for rettest, forinden han tog Bestemmelse om en Forandring af Kommissionens Arbeidsplan i den ommeldte Retning, at afvente den evensor omtalte Hovedafstemning for den borgerlige Retspleies Bedkommende, men da denne havde fundet Sted, ansaa han Tidspunktet kommet til at søge et nyt Grundlag tilfølebragt for de videre Forhandlinger om Loven om Strafferetspleien. Af Hensyn til det saaledes foreslaaende betydelige Arbejde, til hvilket Kommissionens medlemmers øvrige Virksomhed ikke levende dem tilstrækkelig Tid, foranledigede Formanden, der da var hverens Justitsminister, at Professor Goss i Sommeren 1870 tiltraadte Kommissionen som Medlem.

Efter sin Indtrædelse i Kommissionen udarbejdede Professor Goss dels et Udkast til Domsmagts Ordning, væsentlig sluttende sig til de allerede foreliggende, samt om den offentlige Antlagemyndighed og om Rævnings Rådelse, dels et Udkast til Lov om Strafferetspleien. Men forinden disse Forslag, hvis Forberedelse danner Overgangen til det andet Hovedafsnit af Kommissionens Virksomhed, der omfatter Aarene 1871—73, vare saavidt fremfærdne, at de kunde forelægges Kommissionen, gjennemtoges Forhandlingerne om anden Afdeling af Lovudkastet om den borgerlige Retspleie. Til dette Udkast var af Rellermann udarbejdet et Tillæg, indeholdende nærmere Bestemmelser om Pant og Thinglæsning, og efter at dette havde været forhandlet i Oktober 1870, bleve begge Udkastene, ligesom tidligere Udkastet om Rettergangsmaaden i borgerlige Domsager, udsendte til Forskjellige med Opfordring til at fremkomme med Bemærkninger til samme, hvorefter der til Kommissionen indkom forskjellige Meddelelser.

Herefter blev Afslutningen om Konkurs udsendret af Lovudkastet og sat i Forbindelse med det nævnte Udkast til Lov om Pant og Thinglæsning samt et af Rellermann i August 1871 udarbejdet Udkast til Lov om nogle Forandringer i de gjældende Bestemmelser om Exekution og Gjældsængsel, og disse Arbejder ligge til Grund for det Næstfølgende samme

Efteraar forelagte Lovforslag, der under 25de Marts 1872 udkom som Lov om Konkurs samt om nogle Forandringer i de gjældende Bestemmelser om Pant og Execution.

Efterat den samtidige hermed paabegyndte anden Behandling af anden Afdeling af Lovudkastet om den borgerlige Retspleie var bleven sluttet, blev i 1872 Partiet om Udpantning udsendt af Lovforslaget for at undergives særskilt Behandling i Kommissionen, og et udførligt Forslag herom med Retitur af Ricard forelagdes Kommissionen. Efter en foreløbig Behandling i Juli 1872 blev Forslaget revideret og foretoges som Forslag til Lov om Udpantning og om Udlæg uden Grundlag af Dom eller Forlig, hvilket Forslag med de dertil stillede Ændringsforslag gennemgik anden Behandling i Juli til Oktober 1872. Det vedtagne Udkast stemmer med det Rigsdagen samme Aar forelagte Forslag til Lov om Udpantning og om Udlæg uden Grundlag af Dom eller Forlig, der udkom som Lov af 29de Marts 1873.

Endelig blev paa samme Maade Afsnittet om Skifte af Dødsbo, Kælesbo og andre Boer udsendt som særligt Forslag og toges med de dertil stillede Ændringsforslag til anden Behandling i Løbet af Sommeren 1872 samt vedtoges i Oktober s. A., hvorefter det saaledes vedtagne Udkast foretoges Rigsdagen samme Efteraar i Skikkelse af et Forslag til Lov om Skifte af Dødsbo og Kælesbo m. m. og senere er udkommet som Lov af 30te Novbr. 1874.

Af Lovforslaget om den borgerlige Retspleie stod endnu nogle Partier tilbage, til hvilke Nellesmann i Slutningen af 1871 og i Løbet af 1872 udarbejdede flere foreløbige Udkast. I November til December 1871 blev der saaledes forelagt Kommissionen et Tillæg til den første Afdeling af Lovforslaget, indeholdende Regler om Børnehjælp, om Sagens Parter, om Rettergangsfuldbyrd, om Processomkostninger og om Rettergangsbøder, og i Februar 1872 et Forslag, som senere blev sat i Forbindelse hermed, nemlig om nogle Forandringer i Forligslovgivningen. Det forsnævnte af disse Forslag var til første Behandling i November til December 1871 og toges med de dertil stillede Ændringsforslag til anden Behandling i Februar til April 1872.

Dertil sluttede sig fremdeles et af Nellesmann udarbejdet Forslag om Meddelelse af fri Process, hvilket i Forbindelse med det nævnte Forslag om Forligsmægling toges til første og anden Behandling i November 1873. I Januar 1872 var desuden forelagt Kommissionen et Udkast af Nellesmann til Lov om de foreløbige Retsmidler. Efterat dette var forhandlet i Kommissionen i Januar til Februar 1872 og af Forslagsstilleren var blevet revideret under Hensyn til det ved Forhandlingerne fremkomne og de stillede Ændringsforslag, blev det i Mai 1872 udsendt til Betænkning til Forstjellige, men angaaende dette Udkast indkom ingen Bemærkninger til Kommissionen. Endelig blev der som Slutningsparti af Udkastet til Lov om Rettergangsmaaden i borgerlige Domsager i December 1872 forelagt Kommissionen et Forslag af Nellesmann om Kælesagsagers Behandling og om Umpyndiggjørelse, og hertil sluttede sig det senere fremkomne Forslag af Samme om Fremgangsmaaden ved at erhverve Eiendoms- og Mortifikationsbøder. Det første af disse Forslag forhandlede i December 1872 og foretoges med de stillede Ændringsforslag til anden Behandling i Januar 1873, det andet foretoges i September til Oktober 1873.

Efterat saaledes de enkelte Partier af Lovudkastet om Rettergangsmaaden i borgerlige Domsager vare gennemgaaede, blev Udkastet efter en ny Forhandling herom i Oktober og Begyndelsen af November 1873 forelagt samlet i November 1873, og i Slutningen af s. A. blev dette samlede Udkast endelig vedtaget som Grundlag for tredje Behandling.

Det af Goos imidlertid forfattede Udkast til Lov om Domsagstens og den offentlige Anklagemyndigheds Ordning og om Ravnings Kaldelse var forelagt Kommissionen i December 1870 og foretoges til første Behandling i Januar til Mai 1871, hvorefter det foretoges med et Tillæg om Forvarere og om Politimyndighederne, hvilket behandlede i Oktober

1872. Hans Forslag til Lov om Strafferetspleien omdelttes i December 1870 til Juni 1872, og blev dets første Behandling, som paabegyndtes i April og Mai 1871, ført til Ende i Liden fra April til Juli 1872, hvorefter Lovudkastet revideredes.

Med Udgangen af 1873 forelaa saaledes et ved anden Behandling vedtaget Udkast til Lov om Rettergangsmaaden i borgerlige Domsager, hvorimod saavel Udkastet til Lov om Domsmagtens Ordning som Udkastet til Lov om Strafferetspleien endnu kun havde undergaaet en første Behandling. I 1874, hvilket Aar kan betegnes som tredje Afsnit i Kommissionens Virksomhed, foretog de to sidste Lovarbejder frem til samme Trin som Lovforslaget om den borgerlige Retspleie. Anden Behandling af de tvende Udkast foretoges i Januar til Juni 1874, og umiddelbart derefter ligeledes i Juni 1874 fandt tredje Behandling Sted af alle tre Lovudkast, idet der til Lovforslaget om Domsmagtens Ordning blev føjet et af Rellermann tidligere forelagt og i December 1871 og April 1872 behandlet Forslag om Sagsforretningen.

I 1874 vare altsaa, afsat fra den anden Afdeling af Lovforslaget om den borgerlige Retspleie, samtlige Forslag vedtagne ved tredje Behandling, og tilbage stod ved disse kun en Revision af Lovforslagene samt Udarbejdelsen af Motiver. Det tilbagestaaende Arbejde, der optog Aarene 1875 til 1877, danner det fjerde og sidste Afsnit i Kommissionens Virksomhed. Med den nævnte Revision for Die var allerede under Forhandlingerne nedsat staaende Udvalg^{*)}, hvis Opgave det var at gjøre Forslag til saadanne Rettelser, derunder Redaktionsændringer, som endnu efter de forefællede Forslags Vedtagelse ved tredje Behandling fandtes nødvendige eller hensigtsmæssige.

Den endelige Behandling af Udkastet til Lov om Strafferetspleien foretoges med Ændringsforslag og Genstillinger af det hertil nedsatte Udvalg i Oktober og December 1874, og Udkastet med Motiver vedtoges derpaa, dog med et disjuncterende Votum af Udsig, i Mars 1875 i sin foreliggende Form. Paa lignende Maade foretoges en Slutningsbehandling af Udkastet til Lov om Domsmagtens Ordning med Ændringsforslag og Genstillinger af det paagældende Udvalg, hvorefter Lovforslaget med Motiver i Februar 1876 vedtoges i den foreliggende Skikkelse.

Med Hensyn til Lovudkastet om den borgerlige Retspleie vare Forhandlingerne foreløbig standse ved Vedtagelsen i 1874 af et Udkast til sammes første Afdeling om Rettergangsmaaden i borgerlige Domsager, og dets endelige Behandling med Revisionsudvalgets Ændringsforslag og Genstillinger foretoges i November 1876 og Januar 1877, da Udkastet vedtoges med Motiver, dog at Brod og Udsig afgave disjuncterende Vota.

Fra Udkastets anden Afdeling var der, som bemærket, udsendt forskellige Partier til særskilt legislativ Behandling. Skjønt en Genoptagelse af de saaledes udsatte Afsnit i deres Helhed til fornøjet Overvejelse og Behandling maatte betragtes som liggende udenfor Kommissionens Opgave, kunde de dog ikke ganske forbigaaes i Lovudkastet om den borgerlige Retspleie, idet et enkelt Parti ligesom maatte optages, og der derhos for andre nødvendigvis udtrævedes nogle nye Bestemmelser forat knytte den Ordning, der var givet i Konkurs- og Skiftelevens, til Udkastets almindelige Rettergangssystem. Fremdeles stod med Hensyn til de Partier af Lovudkastets anden Afdeling, der ikke vare bleve udsatte til særskilt legislativ Behandling, endnu trede Behandling tilbage. Endelig var det nødvendig i Udkastet at optage Bestemmelser om Lovens Kræfter og Overgangsbestemmelser.

Af de heromhandlede Arbejder blev Afsnittet om Rettens Gaang til Forpligtelses Dødsbøde og om de foreløbige Retsmidler foretaget med dertil stillede Ændringsforslag i Mars 1877 og vedtoges, efterat Revisionsudvalget havde stillet Ændringsforslag, den 26. Mai

^{*)} Diste Udvalg have for Lovudkastet om den borgerlige Retspleie behaet af Krieger, Rellermann og Klein, for Lovudkastet om Strafferetspleien af Krieger, Goos og Klein og for Lovudkastet om Domsmagtens Ordning af alle de fire Navne.

1877 tilligemed Motiver hertil. Med Hensyn til de endnu tilbagestaaende Affnit blev der stillet Forslag, dels af Kellemann (om Skifte af Dødsbo og Fællesbo m. m. samt om Konkurs), dels af Revisionsudvalget (om Lovens Træden i Kraft og Dvergangsbestemmelser), hvorefter Forslagets Behandling sluttedes i Juni 1877, og efterat ogsaa Udarbejdelsen af Motiverne til det samlede Lovforslag var sluttet, blev det fuldstændige Udkast til Lov om den borgerlige Retspleie med Motiver forelagt og endelig vedtaget i Kommissionens Røde den 22. September 1877.

Efterat de af Kommissionen udarbejdede Udkast med Motiver til Lov om den borgerlige Retspleie, til Lov om Strafferetspleien samt til Lov om Domsmagten, den offentlige Anklagemyndigheds, Politimyndighedens samt Sagsførervæsenets Ordning vare modtagne, har Justitsministeriet derefter gjort Skridt forat faa udarbejdet Forslag til de øvrige Love, som vilde blive fornødne, naar Reformen skulde gjenføres, og fandtes at burde ledsage denne, idet man ansaa det for nødvendigt eller i alt Fald hensigtsmæssigt, at Rigsdagen paa en Gang kunde faa et fuldstændigt Billede af den nye Ordning og de forskellige Konsekvenser, som den ogsaa i finansiell Henseende maatte drage efter sig. Der er saaledes udarbejdet et Forslag til en ny Lov om Retsafgifter, et særdeles vanskeligt og vidtløftigt Arbejde, men hvis Nødvendighed er indlysende, da den bestaaende Sportellovgivning, navnlig Sportelreglementet af 22 Marts 1814, aldeles ikke lader sig anvende under en fra den nu bestaaende saa forskellige Indretning af hele Retspleien, som den af Kommissionen foreslaaede. Det nævnte Udkast er udarbejdet af en i dette Dødsbo af Justitsministeriet i August 1878 nedsat Kommission, bestaaende af Departementschef i Justitsministeriet Ricard som Formand, Generaldirektor for Skattevesenet Lange, Departementsdirektor i Indvandringsministeriet Bache, Departementschef i Finansministeriet Møllingberg og Ræfesor i den Kgl. Landsover- samt Hof- og Stadsret Poulsen.

Som det fremgaar af Lovforslaget, har Kommissionen gjort hele Retsportellovgivningen til Gjenstand for en Omarbejdelse, uanset at ikke alle Dele af samme umiddelbart berøres af Retsreformen, i hvilken Henseende navnlig skal fremhæves, at Bestemmelser om Afgifterne for Thinglæsninger og de til Vestyret af Skøde- og Pantebøgerne hørende Forretninger ere medoptagne i Forslaget, hvortil Spørgsmaalet om de frivillige Auktioner er udfødt til Behandling i særlig Lov. Idet man iøvrigt med Hensyn til Forslaget skal henvise til dette og den af Kommissionen afgivne Betænkning, skal man endnu blot bemærke følgende:

Medens det paa den ene Side er fundet naturligt, at de, der nyde godt af de Fordele, som Benyttelsen af Retspleiens Organer medfører, ikke fritages for heraf at svare en Afgift, og at Statskassen i Afgifterne af Retspleien søger noget Bederlag for det særlige Arbejde, som ydes af Retspleiens Organer, har man paa den anden Side troet ikke i Almindelighed at burde tillægge Afgifterne af Retspleien udover den antydede Grænse nogen finansiell Karakter, uagtet Folgen heraf oien synlig bliver en Mindreindtægt for Statskassen, hvis Størrelse for en væsentlig Del afhænger af, om og i hvilket Omfang man for Fremtiden vil bestaae frivillige Auktioner, samt af, om man vil følge Forslagets Bestemmelser om Afgifterne for Thinglæsninger.

Svad Principet for Opkrævelsen af Retsafgifterne i den borgerlige Retspleie angaar, har Forslaget forladt den nu brugelige Specialisering af Afgifterne, hvorefter hver enkelt Retsbehandling betragtes med Afgift, og det er gaaet over til Opkrævelsen af faste, efter Sagens Værdi beregnede Afgifter efter Omfanget af den stedfundne Behandling. Som Folge heraf er der for Sager, der angaa Penge eller Penge Værdi, foreslaaet en Tarif, hvorved Retsafgiften er fastsat i Forhold til Gjenstandens Værdi, medens der for andre Sager er foreslaaet en bestemt Retsafgift. Den fastsatte Afgift danner nu Grundnormen for Afgiftsberegningen ikke blot i borgerlige Domsager, men ogsaa ved Grefution og Dvangsauction, Udpant-

ning samt Indtættelses- og Udskættelsesforretninger og Arrest- og Forbudsforretninger, og særlige Afgifter blive ikke at beregne ved Siden heraf.

Medens Reglerne om Skifteafgifterne helde sig nær til de i Skiftegebyrloven af 30. Novbr. 1874 fastslaaede, er der derimod i Forslaget truffet en ny Ordning med Hensyn til Afgifterne for Thinglæsninger og de til Beskyttelsen af Skjæb- og Pantebrevene hørende Forretninger. Skidefor at søge at tarifere de enkelte Thinglæsningstilfælde, gaar Forslaget den Vej at fastsætte en bestemt mindre Afgift, som vil være at erlægge for enhver Thinglæsning, hvor ikke særlige Bestemmelser hjemle Undtagelse herfra, og ved Siden heraf bestemme en i Forhold til Bærdien beregnet Afgift for Thinglæsning dels af Dokumenter, hvorved Besiddelses- og Eiendomsforholdene ved faste Eiendomme sikres, dels af Pantebrev, Leiekontrakter o. lign. Afgiften for Udskættelser og Afslæning af løste Dokumenter er derhos foreslaaet ophævet. Endelig gaar Forslaget, forat undgaa den nuværende omstændelige Regnskabsførelse med dertil hørende Revision, ud paa, at Thinglæsningsskiftene berigtiges gennem Stempeling.

Af den ovenfor nævnte Kommission er der derhos udarbejdet Forslag til Lov om Udgifterne i Strafferetspleien. Medens efter de gjældende Regler samtlige Domstolinger i kriminelle Sager udredes af Kommunerne, er der i Lovforslaget foreslaaet en Fordeling af disse, jaalebes at de egentlige Delinkventomkostninger bæres af Statskassen, medens Kommunerne vedblivende skulle udrede Udgifterne dels til det underordnede Politipersonale dels til Indrettelsen og Vedligeholdelsen af Arresthuse med Inventarium, Opvarmning, Betjening og Rengjøring, samt Udgifterne til Arrestanternes Bevogtning og til Tilvejebringelsen af de fornødne Reislokaler med Undtagelse af Lokalerne til Landsretterne. Kommunerne skulle derhos i Arresthuse modtage Arrestanter med derfor at erholde en fastsat Betaling pr. Dag. Hvad angaar Fordelingen af de Kommunerne vedblivende til Last fallende Udgifter er der truffet en Ordning, hvorved de nu i høi Grad behyrdede Kjøbstæder lettes, og en ligelig Fordeling finder Sted.

Sluttelig er der i Justitsministeriet udarbejdet et Forslag til Lov om Lønninger m. m. for de i Lov om Domsmagtens Ordning omhandlede Embeds- og Bestillingsmænd. Med Hensyn til Størrelsen af de foreslaaede Lønninger skal man, idet man isørigt henviser til de Bemærkninger, som nedenfor skulle gjøres med Hensyn til dette Forslag, paa dette Sted kun fremhæve, at Udgifterne i denne Retning selvfølgelig maa blive større end hidtil, endog om Hensyn tages ikke til de nugjældende, men til de ved de i forrige Session fremsatte Lovforslag foreslaaede højere Lønninger, dels fordi Dommermyndighedens Adskillelse fra Politimyndigheden og Oprettelsen af en ny Embedsklasse, nemlig Anklagerne, nødvendig medfører en Forøgelse af Antallet af de lønede Funktionærer ved Retspleien, dels fordi Lønningerne, navnlig for Landretsdommerne, maa fastsættes under behørigt Hensyn til de større Fordringer, der stilles til disse Embedsmænd, sammenlignet med de Fordringer, der nu stilles til Dommerne i Overretterne. Navnlig maa det fastholdes, at Lønningerne fastsættes jaalebes, at det ikke ubetænket, at Landretsdommerne, idetmindste for en Del, kunne blive rekrutterede fra Sagsførerstanden, og da naturligvis ikke fra den Del af Sagsførerne, som hverken har nogen Praxis eller nogen Anseelse, men netop fra den Del af bemeldte Stand, som baade har opsamlet Erfaring og Værdi, hvilket kun sker ved en nogenlunde udstrakt Praxis, og tillige ved sin hele Virksomhed har erhvervet en grundfæstet Anseelse for Hæderlighed og Dygtighed. Skulde Lønningvilkårene for Landretsdommerne blive satte saa lave, at Tilgang fra de bedre Sagsføreres Klasse ikke kan ventes, vil det under den mundtlige Proceduraade ikke være muligt at tilvejebringe et Dommerkorps, som er fuldstændig jævnbyrdigt med Sagsførerstanden i Forretningsdygtighed og hurtigt Overblik, og uden det kan det hele System ikke holdes oppe.

Naar Civilprocessen er medtaget ved Reformarbejdet, er dette ikke blot af den Grund nødvendigt, at Grundlovens Bud kræver Indførelse af Mundtlighed i hele Retspleien; men det vilde være forbundet med de største Ulemper og føre til de mest skodende Anomalier, hvis der ved Siden af Strafferetspleiens Ordning efter det nye System skulde bibeholdes den gamle civile Rettergang, og navnlig vilde Retsorganisationen da tabe al Enhed og falde ud i to forskjellige Stykker, som det allerede af rent praktiske Hensyn vilde være vanskeligt at bevare ved Siden af hinanden. Hertil kommer, at vor civile Rettergang liden af saadanne Mangler, at den nok saa meget som den kriminelle Retspleie trænger til en omfattende Reform. I formel Henseende kan der ankes over, at den hviler paa spredte og ufuldstændige Lovbestemmelser, der i meget væsentlig Grad maa suppleres ved Praxis og for en Del ere affattede mindre vel. I materiel Henseende er det hele System for lidet udviklet, og kun ved en udstrakt, ikke tidsførende og ikke principræsning Brug af administrative Bevillinger kunne Hullerne nogenlunde udfyldes; Fristbestemmelserne ere affattede med fordelene Samfærdselsforhold for Die og derfor utilbørligt lange, Børnethingsreglerne ufuldstændige og altfor snævre, Retsmidlerne indskrænkede til Appel, uden at der naabes Afgang til lettere og hurtigere Former ved mindre vigtige Spørgsmaalss Indanfang m. m. Men de vigtigste og mest følelige Ulemper ved vor Civilproces ere dog dels dens overordentlige og stadig tiltagende Langsomhed dels dens slappe og utilstrækkelige Sandhedsudforskning, begrundet i Bevissystemets Mangler.

I forstaaente Henseende ere de nuværende uheldige Forhold almindelig bekendte; ingen Anke mod vor Procesmaade er mere almindelig og tidlig og sildig gjenaget end denne. Ikke blot trække de vidtløftige Sager længe ud, i hvilke et stort Bevismateriale skal staves tilveie, mange Vidner aføres, Dplysninger hentes langveis fra o. desl.; det er ikke at undres over og kan tildele ikke undgaas, hvorledes end Procesmaaden indvrettes. Men ganske simple Sager af lidet udviklet Bestaaenhed, i hvilke Beviset hurtigt kan fremkaffes, eller maaste endog slet ingen særlig Bevisførelse behøves, kunne med største Letthed udhales i adskillige Maanedes allerede ved Underretten, og naar Sagen appelleres, medgaar der et Par Aar, idetmindste naar den bringes helt op til Høiesteret, og herved tænkes der endda slet ikke paa den Art af looftridig Forhaling, for hvilken Parter eller Sagførere kunne drages til Ansvar, men i de fleste Tilfælde kunne Sagerne henholdes paa foranstøt Raade ganske naturligt og uden Brug af saadanne Ulovligheder i Rettergang, som kunne hindres eller straffes. Og Ministeriet nærer Frygt for, at denne den civile Procesmaades Langsomhed er i en stadig og betænkelig Tilbagegang paa Grund af den stigende Tilbøielighed til vidtløftig Procedure, en Tilbøielighed, som neppe er uden Sammenheng med den altfor store Tiltagen af Sagførere og disses deraf følgende Tilbøielighed til at gjøre saa meget som muligt ud af enhver Sag. Imod denne Tendents til Langsomhed i vor civile Procesmaade kan der neppe findes noget tilstrækkelig virksomt Middel, saalænge den skriftlige Procedure skal bibeholdes. Erfaringen har vist baade her og andensteds, at selv de omhyggeligste og udforligste Regler om Parternes Afgang til at saa Udsættelser da ere utilstrækkelige. Thi de kunne ikke overholdes af Domstolene. Den skriftlige Procedure fører med sig, at Dommeren egentlig slet ikke kender Sagen, medens den procederes; først naar den optages, og Dokumenterne overgives ham til Gjenneaaelse i hans Hjem, lærer han Sagen fuldstændigt at kende. Deraf følger, at han under Proceduren ikke er i Stand til at afgjøre med nogen Sikkerhed, om de forlangte Udsættelser ere nødvendige til Sagens behørlige Dplysning, og det maa altid stille sig saa, at han i Lovtilfælde vil være nødt til at indrømme en begjært Udsættelse. Den skriftlige Procedure bliver derfor en idelig Kamp mellem Retsnerne, forsaavidt det af Lovgivningen strengt indskræpes dem at bidrage til Sagens hurtige Fremme, og Sagførerne, som altid i Længden mere og mere ville give efter for den skriftlige Forhandlingsmaades naturlige Tendents til Langsomhed. Herved tænkes endda ikke paa det Tilfælde, at den ene Part finder sin Interesse i og derfor forfæltlig

bestræber sig for at hale Sagen ud; thi at der da kan gaaes meget vidt, behøver neppe at bemærkes.

Den anden Hovedmangel ved vor Civilproces er dens Magtesløshed i Henseende til at faa den virkelige Sandhed for Dagen og den slappe og lidet indtrængende Bevisførelse. Den vigtigste Anke i saa Henseende er, at der i den ordinære Civilproces aldeles ingen Adgang er for Retten eller for Parterne til at fremdrage Modparterne til personlig Forklaring om Sagens Sammenhæng; begge Parter staa forklarede bag deres Sagførere, og intet Vidne drøg til Sagens Oplysning kan faas paa anden Maade end gennem Sagførernes færdige Fremstillinger, der afgives skriftlig og efter en rigelig Betænkningstid. Der kan ingen Tvivl være om, at man i Reglen vil komme Sandheden langt nærmere og komme langt lettere til den, naar Parterne møde eller dog kunne sættes til personlig Forklaring om Sagens Sammenhæng ved mundtlig Afhørelse og Svær strax paa Stedet, uden Betænkningstid og forudgaaende Konference med Sagførere om, hvorledes man hensigtsmæssigt skal indrette sin Forklaring. Dernæst er Vidneres Afhørelse ei heller virksom og indtrængende nok. Afhørelse over skriftlige Kvæstioner og Protokolation af alt, hvad Vidnet siger i Forbindelse med Oplæsning og Bedagelse heraf, er en altfor langsom, stiv og tung Fremgangsmaade. En mundtlig, sig frit bevægende Examination af Vidnerne og med Ret for Parterne til selv umiddelbart at udforsge Vidnerne vil give et meget større Udbytte til Sagens Oplysning. Endelig er den legale Bevissteori, navnlig de Indskrænkninger, den paalægger Retten i Henseende til Bevisbedømmelsen, en Hindring for den rikelige Sandheds Opfindelse, som dog endnu gjør sig gjældende paa mange Punkter, naagtet den legale Bevissteoris Afværelse ved den nyere Retsudvikling, og man ser ikke sjældent, at Retterne maa begrunde deres Domme paa en officiel Godtroenhed med Hensyn til afgivne Forklaringer og Foranstaltninger, som staa i klar Modstridning til forstændige Mænds naturlige Opfattelse af det Påserede.

De angivne Hovedmangler ved vor Procesmaade lade sig ikke grundigt afhjælpe paa nogen anden Maade end ved Overgang til mundtlig Procedure. Det lader sig vel ikke paastaa, at intet kan gjøres for at bøde paa de nævnte Mangler, saalænge den skriftlige Procesmaade bibeholdes. Men der vil neppe ved de Reformen, som kunne gjøres paa Grundlag af den skriftlige Procedures Bibeholdelse, opnaas nogen væsentlig eller varig Afhjælpning af Manglerne. Først naar Proceduren bliver mundtlig, og Dommerne saaledes følge med fuldstændigt, efterhaanden som Sagen udvikler sig, og derfor ere inde i den, kan der med Nytte gribes styrende og ledende ind fra Rettens Side for at fremme Sagen og hindre unødvendig Forhaling. Dertil kommer, og det er Hovedsagen, at den mundtlige Procedure erfaringsmæssigt ikke har en saadan naturlig Tendens til Langsomhed som den skriftlige. Sagførerne søle sig ikke skifte til at trække Sagen i Langdrag. Dertilmod naar de have sat sig ind i den og tænkt over, hvorledes den skal tages, hvilket nødvendigt maa ske strax, hvor den procederes skriftligt og under Eventualmaximens Herredomme, ville de i Reglen selv helst plaidere strax, medens de huske Sagen og dens Omstændigheder noir, thi Udsvætelser ville i Reglen nøde Sagførerne til flere Gange at indstudere den samme Sag eller i al Fald opstriffe Grunddringen om alle Detailler i den. Den Forhaling af Sagen, som ligger i Sagførernes vanemæssige Langsomhed og Lyst til at opsætte Procedurens endelige Afslutning, der i den nugjældende Rettergangsmaade i Grunden spiller en større Rolle end bevidst Villie til at forhale, finder i Reglen ikke Sted i den mundtlige Procesmaade. Naturligtvis kan der ogsaa under den mundtlige Procedure være Sager, med Hensyn til hvilke endog lange Udsvætelser ere uundgaaeligt nødvendige, enten fordi Sagerne i sig selv ere meget vidtløftige, eller fordi de nødvendige Oplysningers Tilvejebringelse kræver lang Tid; men Fordelen ved den mundtlige Forhandlingsmaade ligger navnlig deri, at den store Mængde af Sagerne, som ikke frembyde særegne Vanskeligheder i Henseende til Bevisførelsen, ville faa en meget raskere

Gang, og det tør under en hensigtsmæssigt indrettet mundtlig Procedure ventes, at de fleste Sager ville tilendebringes i lige saa mange Uger, som de nu kræve Maaned. Godt Besværet angaar, gjælder den samme Bemærkning. Det er vel ikke umuligt, med Tilbehørlighed af den skriftlige Procesmaade, at bøde noget paa de nuværende Mangler, men nogen Virksomhed som Hjælp kan der kun faas ved at indføre den mundtlige Forhandling. Retten til at stille Spørgsmaal til Parterne til øieblikkelig Bevarelse faar først sin fulde Betydning, naar Dommeren er saaledes inde i Sagen, at han fuldkomment overser den og derfor kan rette sine Spørgsmaal paa det, hvorpaa det kommer an, og afvise alt det, der er uden Betydning, og det vil Dommeren være, naar Forhandlingerne foregaa mundtlig for ham, saa at han strax optager alt det, der passerer, i sin Bevidsthed. Naar Proceduren er skriftlig, kan Dommeren derimod ikke stille Spørgsmaal strax under Behandlingen af Sagen, thi han hender den ikke; først naar han har optaget Sagen og i sit Hjem gjennemluderet Proceduren, kunde han med Nytte stille Spørgsmaal til Parterne, men dels vil en saadan bagfter følgende Ret til at stille Spørgsmaal kun sin fulde Betydning, naar den udøves in continenti og strax ved Parternes første Forklaringer om Sagens Sammenhæng, medens den i høj Grad taber sit Værd, naar den først skal udøves Maaned, ja Aar, efter at Erklæringerne over Sagens Sammenhæng ere afgivne, saa at Parterne endog i mange Tilfælde kunne gjøre gjørbende, at de ikke længere nøie kunne sammenhøringen, og i al Fald ville være høist utilboelige til at fravige det engang Sagte, hvorpaa Sagens hele følgende Behandling er bygget. At Vidneafhøringen, naar alt, efterhaanden som det forklæres, skal protokolleres og ratificeres, eheller kan give det Udbytte som en fri mundtlig Afhøring af Vidnerne, der bevæger sig nogenlunde hurtigt med Spørgsmaal og Svar, kan Ingen bestride, som har hørt begge Arter af Vidneafhøring. Det har derfor, selv afset fra Grundlovens Bestemmelse, ikke kunnet være tvivlsomt, at Civilprocessen maatte medtages under Reformarbeidet, ikke mindre end Straffeprocessen, og at det levende Princip ogsaa for Civilprocessen maatte være Overgang til mundtlig Procedure. Ved den nærmere Udførelse af denne Hovedtanke kan der gaa flere Veie, idet en Rettergangsform, der falder ind under den almindelige Beteenelse: mundtlig Procedure, kan indrettes paa forskjellige Maader. Den nærmere Begrundelse af Lovforslagets Bestemmelser i saa Henseende maa søges i de Kommissionsforslaget ledsagende Motiver; her skal kun en mere almindelig Betragtning fremhæves. Naar der nu endelig efter 30 Aars Forløb skrives til at indfri Grundlovens Løfte om Indførelsen af Mundtlighed i hele Retspleien, er det naturligt, at man søger sig til Nytte hele den Udøvelse, der andensteds er foregaaet i disse Spørgsmaal i denne lange Aarrække, og at man udgaaar de Feil og Misgreb, som andensteds havde fundet Sted, og som man der senere har maattet rette. Overfor Civilprocessens eller for Straffeprocessens Vedkommende kan der være Tale om at vælge de Former, der vare de almindelig kendte og brugte i 1849, men som i de Rande, hvor de da fandtes, nu anses for overvundne Standpunkter og ere afløste af nye Forordninger. Der er siden den Tid opnaaet en større Indsigt i den mundtlige Procedures Natur og Væsen, og den praktiske Udvikelse har tillige skabt en Række Erfaringer i saa Henseende, der nu ville komme ogsaa os til Gode. Rættelig er Lyblands Forbillede lært og for os, dels fordi man der paa de fleste Steder gennem flere eller færre Mellemtrin er skreden frem fra en ren skriftlig Procesmaade til en mundtlig og saaledes netop har tilbagelagt den Vej, som vi skulle gaa, dels fordi den videnskabelige Behandling af det hele Væsen og Underfølgelsen af de almindelige Grundføringer uden Tvivl er bragt til den største Høide der. De Forhandlinger, som have været førte om Tilveiebringelsen af en almindelig

tydte Civilprocesslov, og de Lovforslag, som i saa Henseende ere fremkomne, ere under Arbejdet Gang bleve idelig benyttede af Processkommissionen. Det har derfor lige fra Kommissionens Arbejdet første Aar været anerkendt af det overveende Klerikal af Processkommissionens Medlemmer, jfr. ovenfor S. 4 ovenfor, at man ikke kunde blive staaende ved at realisere Mundtlighedsforordningen blot der igjennem, at der stables en mundtlig Plaidering af Sagen paa et mere eller mindre bindende skriftligt Grundlag, men at det maatte gjælde om tillige at gennemføre Umiddelbarhedsprincippet i den hele Bevisførelse, saaledes at de samme Mand, der skulde domme i Sagen, tillige skulde fuld Afgang til selv at høre Partens og Vidnets Forklaringer og efter Omstændighederne stille Spørgsmaal til dem, hvorved det Princip, der anerkendes som det rette i Straffeprocessen, hvad enten iøvrigt Rættninger medvirke eller ikke, ogsaa blev gennemført i Civilprocessen. Udførelsen af denne Tanke kan ske mere eller mindre fuldstændigt, og forskellige praktiske Hensyn kunne medføre Væpsser i dens konsekvente Gjennemførelse. Novalig meder her Spørgsmaalet om Foreneligheden af Appel for Bevisspørgsmaalets Vedkommende med Umiddelbarhedsprincippet. Lovforslaget har her gennemført Tanken fuldt ud og for Landsretternes Vedkommende udelukket egentlig Appel for Bevisspørgsmaalets Vedkommende, ligesom det tydelige Udsket af 1872, og man har ikke ladet sig bevæge til at træde tilbage herfra, fordi det senere, under den videre Gang af Forhandlingerne om det tydelige Udsket, efter megen Strid og Ræningsforskiel blev vedtaget at vedligeholde Appel fra de kollegiale Retter i første Instans ogsaa for Bevisspørgsmaalets Vedkommende, naturligvis i den eneste Form, hvorunder Appel er forenelig med en virkelig mundtlig Procedure, nemlig som ny Forhandling af den hele Sag for en højere Ret. Skjont Kommissionens Klerikal ikke har været blind for de Betænkkeligheder, der kunne være forbundne med det opstillede System, Betænkkeligheder, der næres af et Mindretal i Kommissionen, har det dog, efter megen og gjentagen Diskussion og Overveelse, troet at burde fastholde det i sig Principielt, og derved bevare Analogien med Straffeprocessen, og Justitsministeriet finder ingen Grund til heri at gjøre en anden Opfattelse gjælbende. Foraarvidt der hentes en Indvending mod Klerikalforlaget derfra, at Springet fra den nægjelbende Ordning til den nye bliver saa overordentligt stort og vanskeligt, kan hertil bemærkes, at dette Argument vel betyder en Del i Lydskand, hvor der paa de fleste Steder allerede i Forveien har eksisteret en mere eller mindre udviklet mundtlig Procedure med et Appellsystem, i hvis Brug Dommerne og Sagsførerne vare indøvede; men for os betyder det foraarvidt mindre, som det dog under alle Omstændigheder vil blive en saa stor og gennemgribende Forandring at gaa over fra en ren skriftlig til en virkelig mundtlig Procedure, at det ved Siden heraf er af underordnet Betydning, om det nye System lidt mere eller lidt mindre afviger fra de overlevede Forestillinger; det bliver dog alligenet noget aldeles Nyt, hvortil vore Dommere og Sagsførere skulde vænne sig. Hvad Sagen selv angaar, da vilde de Betænkkeligheder, som i Lydskand fornemlig ere fremførte mod Udsket af 1872, ikke ramme Processkommissionens Forslag, fordi der ved det er indbrømet en videregaaende Afgang til ny Forretning af Sagen end efter det tydelige Udsket og derved aabnet en Vej til at saa undskyldelige Feil og Undladelser i Bevisførelsen rettede. Det bliver der herved Plads for andre Indvendinger imod Lovforslaget, Indvendinger, som ere stærkt gjælbende af et Mindretal i Processkommissionen (Bro d), og som i det Bæstelige gaa ud paa, at Retten til at begjære ny Forretning af Sagen kan misbruges i høj Grad til dens Forhaling. Men herved maa erindres, at der dog i det hele, under Forudsætning af, at Domstolene vilde følge forstaaelige Grundlæggninger i at bevilge ny Forretning af Sagen, ikke kan være nogen Grund til at antage, at den nu ubegrænsede og ukontrollerede Afgang til at drage en Sag gennem alle Instanser og ved nye Bevisers successive Fremdragelse give den en næsten ny Skikkelse i enhver af disse, en Fremgangsmaade, der,

Kjendt den er i aabenbar Strid med vort Appellsystems Bases, efter det nævnte Mindretals Fremstilling skal være meget almindelig i Høiesteret, skulde være at foretrække i Henseende til Sagens hurtige Tilendebringelse fremfor et System, der vel tilstøder ny Foretagelse af Sagen, men kun under Forudsætning af, at Retten bevilger en saadan i Giftenelse af, at Manglerne ved den tidligere Revisførelse maa anses for udflydende. Selv om man antager, at Domstolene bør være meget liberale med at tilstaa ny Foretagelse af Sagen, er dog Rettens Kontrol her tilstede, og ugrundet Forhaling af Sagen kan modvirkes næppe anderledes end efter det nævnte System, hvor enhver nok saa temerær Appel kan iværksættes lige til Høiesteret (naturligvis forudsat at Sagen har den hos os meget lille summa appellabilis), og hvor Bevilling til at fremføre nye Reviser i Appellinstansen altid gives uden at Eftervisning af tilstrækkelig Grund. Forøvrigt er det, som let ses, i Grunden ikke fra et principielt Standpunkt, at der kan gjøres Indvendinger mod det nævnte Mindretals Forslag, forsaavidt som det er Meningen med det, at Umiddelbarhedsprincippet skal opretholdes derved, at den hele Revisførelse skal gentages for Høiesteret i Tilfælde af Landretsdommens Appel, saaledes altsaa at Parter, Vidner og Syns- og Skjønsmænd skulle møde paany for Høiesteret og atter fuldstændigt afhøres der; men det kan navnlig angribes fra et praktisk Synspunkt, dels fordi det vilde forøge Høiesterets Forretningsbyrde i en saadan Grad, at det er tvivlsomt, om Retten vilde kunne overkomme det, dels fordi den ved Lovforslaget allerede stærkt forøgede Bebyrde af Parter, Vidner og Syns- og Skjønsmænd med Rejser og personlige Møder vil blive yderligere meget betydeligt udvidet, og selvsagt derved ogsaa Udgifterne ved Rettergangen stige. Det er heller ikke Meningen med den tydske Processlows Regler om „Vernehmung“, at Umiddelbarhedsprincippet skulde gennemføres i samme fulde Omfang i Appellen som i første Instans, men det er forudsat, at det skrevne Revismateriale fra den foregaaende Instans for en væsentlig Del skulde kunne benyttes, saa at en fornyet Afhørelse af Vidner og Parter skulde høre til Undtagelserne, og det kan i alt Fald ikke betvivles, at Lovens praktiske Gjennemførelse vil komme til at gaa stærkt i den Retning, og den hele Procedure i Appellinstansen i Reglen komme til at hvile paa et skriftligt Revismateriale. Mindretallets Forslag gaar saaledes ifølge dets Hensigt ikke ud paa det, som nu er Hele den endelige Ordning i den tydske Processlov, og som i Virkeligheden er en af praktiske Hensyn foranlediget Dypgibelse af Umiddelbarhedsprincippet for Appellinstansens Vedkommende, men deraf følger ogsaa, at Mindretalsforslaget ikke vil kunne frembyde de samme Fordele og Betselser som den tydske Lovs System.

Et andet Mindretal i Processkommissionen (Nafing) har i det Hele ikke kunnet flutte sig til Kommissionsforslagene og straaet at foretage en saa gennemgribende Forandring af den gjældende Processmaade og Retsorganisation. Dette Mindretal har ment, at man burde indskrænke sig til at foretage saadanne Forandring i den bestaaende Ret og give saadanne Tillæg til den, at de vigtigste og søseligste Ulemper ved den gjældende Processmaade kunde afhjælpes, hvorved det da isvrigt forudsettes, at mundtlig Forhandling i et vist Omfang ikke var ubetrukket, ja endog moaflte kunne bruges med Nytte. Men da dette Mindretal ikke har udtrækt sin Dissens i bestemt formulerede Forslag eller Forandringforslag, men indskrænket sig til almindeligt holdte Antydninger, maa Ministeriet paa Sagens nærværende Trin indskrænke sig til den Bemærkning overfor det nævnte Mindretal, at den af det antydede Fremgangsmaade efter Ministeriets Mening ikke vilde kunne anses for, og sandsynligvis heller ikke af Rigsdagen vilde blive taget for et virkelig Forsøg paa at udføre Grundlovens § 74, der ikke indskrænker sig til at udtale, at der skal arbejdes henimod Offentlighed og Mundtlighed ogsaa i Civilprocessen, men fordrer, at Offentlighed og Mundtlighed ikke blot saa snart som muligt, men ogsaa saa vidt som muligt skal gennemføres i hele Retspleien.

Mundtlighed og Offentlighed opstilles i Grundlovens § 74 som Kermaal for hele Retspleiens Omordning. Disse Grundlæggninger vedkomme altsaa Strafferetspleien i lige Grad som den borgerlige Retspleie, og Betydningen af det Viemod, at begge Forgreninger af Retspleien komme til at hvile paa en fælles Retsorganisations Grundlag, maatte stille det som en af Oppgaverne for Kommissionen, saa vidt Genlynet til Tjemernes forskellige Karakter tillod det, at gjennemføre Mundtlighedsprincippet paa en i Hovedtrækkene ensartet Maade paa begge Omraader. Denne Oppgave er fuldstændig løst i de foreliggende Udkast, og allerede derved afvikler Forslaget om Straffeprocessen sig væsentlig fra de ældre, ovenfor omtalte Forslag om denne Del af Retspleien. For disse var Hovedbegynder Ordningen af Processen i de Straffelager, til hvis Paadømmelse Rævnninger skulde medvirke, og paa dette Omraade havde de, overensstemmende med alle Forhælede, gennemført en virkelig Mundtlighed. Udenfor sine Sager tog de ældre Udkast det derimod mindre strengt med denne Grundlæggning. Man mente her paa samme Maade, som Tilfældet tidligere allevegne havde været med den borgerlige Retspleie, at kunne hjælpe sig med langt Mindre. Først den nyeste Tids Behandling af de herhen hørende Spørgsmaal har bragt det til Klarhed, at de Grunde, der tale for Mundtligheden, ikke ere eiendommelige for Rævningsager.

At det foreliggende Udkast om Strafferetspleien ved den ensartede Gjennemførelse af Mundtlighedsprincippet har kunnet nærme sig saa meget til Udkastet om den borgerlige Retspleie, som det er Tilfældet, er vel en ubestridelig Fortællelse, men deri alene ligger selvfølgelig ikke et tilstrækkeligt Forvar for Rigtigheden af dette Princip's Gjennemførelse i Straffeprocessen. En selvstændig Prøvelse af Mundtlighedsprincipets Betødning for Straffeprocessen vil vise, at ikke alle de Betragtninger, der tale for dette Princip i den borgerlige Retspleie, passe paa samme Maade i Straffeprocessen under alle Forudsætninger, men at de kun med fuld Styrke kunne gjøres gjældende her, naar Straffeprocessen forudsættes at skulle bygges paa Anklagegrundlæggningen i Stedet for paa det inkvisitoriske Princip, som behersker den nuværende Ret.

Gaaftes det kun der ikke uden Grund onks over, at den nuværende Straffeproces ofte er langsom, og vel fører den skriftlige Procedure i Domsbehandlingen med Justitslæger og i endnu højere Grad Bidskiftigheden ved den for Domsprøvelsen nødvendige Skriftlighed af Forundersøggelsen en væsentlig Del af Skylden herfor. Men Hovedgrunden til, at en stor Del af Straffelægers Behandling trækker i Langdrag, ligger dog i den Tid, som Forhøret over den Sigtede, naar han ikke afgiver Tilståelse, Mødt grundet Mistante vedbliver at hvile paa ham, nødvendig medtager. Etal Forhøret over den Sigtede beholde den samme Betydning, som det nu har, vil denne Grund til Forhaling ikke kunne undgaaes, hvorledes end Processen indrettes. Da under denne Forudsætning vilde det da kunne blive et Spørgsmaal, om den i Forhold hertil mindre betydelige Fremstydelse af Sagen, som kunde vindes ved Mundtligheden, ikke omtrent lige saa godt kunde epnaas paa anden Maade, f. Ex. ved, som Kommissionens Mindretal (Nis i n g) antyder, at epgive Anvendelsen af Aktore og, naar den Sigtede onfter det, ogsaa af Defensjorer i de første Instanser, ved at udvide Kredsen af de Sager, hvor der i Stedet for det ordinære Antal af tre Instanser kun indrømmes to, og ved andre lignende Forholdsregler, der ikke medførte indgribende Forandringer i det Bestaaende.

Naar det dernæst, efter hvad ovenfor er bemærket, er en Hovedgrund til at indføre Mundtlighedsprincippet i sin fulde Udstrækning i Civilprocessen, at det alene derved er muligt at afhjælpe den Mangel paa Evne til at bringe den virkelige Sandhed for Dagen, som især Udelukkelsen af al Afgang til at forede personlig Forklaring af Parterne og den tunge Bidneafhørelse paatrykker den nu gjældende Civilproces, er det indlysende, at en Straffeproces, der i fuldeste Maal drager Nytte af det Middel til Sandhedens Udfindelse, der ligger i Forhøret over den Sigtede, og som heller ikke binder Bidneafhørelsen til Civilprocessens stive Former, ikke eller i alt Fald ikke i samme Grad un-

berligere Bekreftelsen for utilstrækkelig Benyttelse af disse Midler til at faa Sandheden frem. Særlig ved Forhøret over den Sigtede gaar den gjældende Straffeprocess jo endog langt ud over den Grænse, som Civilprocessudkastet drager fra den tilsigtede Pariskshørelse i de borgerlige Retstrætter. Tilbage bliver da Hensynet til, at Mundtlighedsprincippet bringer Beviserne umiddelbart frem for den dommende Ret. Dette Hensyn har utvivlsomt ogsaa sin særdeles store Betydning, og til at afstræffe denne er det saubart ikke nok, at Forhørsdommeren og den Sagen paafølgende Dommer i første Instants jævnlig efter den gjældende Straffeprocess er den samme Person, som altsaa vil have faaet det umiddelbare Indtryk af Bevisførelsen. Thi selv bortset fra de mange Tilfælde, hvor dette ikke slaar til, er den i første Instants krusne Afgørelse af Bevisspørgsmaalet dog undergivet de høiere Instants Prøvelse, og disse ville altid kun have skrevne Akter at domme efter. Men negtes kan det ikke, at Trangen til en umiddelbar Bevisførelse er mindre stærk i alle de Tilfælde, hvor et Domsbehandlingens forudgaaende Forhør har ført til en Tilfælde, hvis Troværdighed der ingen Grund foreligger til at betvivle. Naar disse Tilfælde ere de overveiede hyppigste og maa forudsættes som de normale, ligger det ikke fjernet at spørge, om det ikke maatte være muligt ved særlige Regler at vinde Umiddelbarhedens Fordele for Undtagelsestilfældene, men isærigt blive staaende ved den gjældende Ret som brugbar for de regelmæssig forekommende Sager. Selt anderledes stiller Sagen sig, naar det forudsættes, at Forhøret over den Sigtede ikke i den nye Straffeprocess skal bevare sin nuværende Karakter som enhver Straffesags egentlige Kjerne, som det Hovedmiddel til Sandhedens Udforskning, hvilket det er Ret og Pligt at benytte til det Yderste, saalænge der i en foreliggende Mistanke er nogen Opfordring dertil, og saalænge Haabet om at opnaa Noget ved det, uden at overtræde de Grænser, Lovgivningen sætter for Anvendelsesmaaden, ikke maa opgives, men at Forhøret derimod skal holdes indenfor den Grænse, som angives ved, at den Sigtede vel er Bevismiddel, som kan og skal benyttes, men kun for saa vidt det kan ske uden Tvang af nogen Art, direkte eller indirekte, og hvis Benyttelse derfor maa standse, naar han har afgivet udbortes spidstjorende Svar om ethvert Punkt, hvorom Dplysning af ham efter Sagens Bestaaenheit maa søttes, eller endog uden dette, naar han vægrer sig ved at give yderligere Svar eller Dplysninger. At under denne Forudsætning selve Forhøret ikke vil kunne give Anledning til langvarige Forhalinge af Sagerne, er klart, og af den Grund vil atter Betydningen forhoies af den Fremstydelse, der kan vindes ved Mundtligheden. Men dertil kommer en anden og væsentligere Betragtning. I det Forhør over den Sigtede, som den nugældende Straffeprocess kjender, har det inquisitoriske Princip i denne sit mest fremtrædende Udtryk. Opgiver man det, er dette Princip's Kraft brudt, og det bliver nødvendigt — da man ikke kan indskrænke sig til at rive ned uden at bygge op — at søge et andet Grundlag for Sagens Behandling og særlig for Bevisførelsen, der kan erstatte det Tabte. Det er denne Erstatning, som Anklageprincippet skal give, og allerede derfor maa den Tanke forkastes at søge Midler til at fremme Sagen ved at bortkaste Bestanddele af den nuværende Process, der vil have liden Betydning i en isærigt inquisitorisk Process, men ere uundværlige i en Anklageprocess. Men Anklageprocessen kan kun give hin Erstatning i tilstrækkelig Grad, naar den underlættes af en gennemført Mundtlighed. Alle en skriftlig, men en mundtlig Anklageprocess maa blive krævet. Repræsentanterne for Anklagen og Forbaret, hvem i Anklageprocessen den Opgave at fremstafte Materialet til Sandhedens Udfindelse i første Række paahviler, og som ikke regelmæssig kunne stole paa, at et forudgaaende Dommersforhør fremstaffer en Tilfælde, der spærrer dem Arbeidet, kunne kun vente fuld Brug af deres Bestræbelser, naar det Bevismateriale, der i Sagen staar til Raadighed, føres umiddelbart frem for den dommende Ret og derved kommer til at virke med sin fulde Bøgt, i sin hele Fuldstændighed og uden Farve af noget Mellemled paa dem, der skulle domme. Paa den Eventualitet, at dette kan blive nødvendigt, for at faa det størst mulige Udbytte til Sandhedens Dplysning af de for Haanden værende Bevismidler, maa An-

klageprocessen normalt indrettes, og den Omstændighed, at der ofte enten forud vil foreligge eller under Bevisførelsen for den dømmende Ret vil fremkomme en fuldstændig og troværdig Tilståelse, kan kun saa Betydning til at lette i større eller mindre Udstrækning nogle af de Byrder, som den normale Dødmng fører med sig, men som under denne Forudsætning ikke ere nødvendige, et Hensyn, der ogsaa paa forskjellige Maade er taget i Betragtning i Udkastet, se saaledes § 8, § 260 og § 324.

Efter det Anførte vil det indsees, at ved Forslag om en Reform af Strafferetspleien er det vigtigste og for den hele Reform's Rættensside ogsaa med Hensyn til Mundtligheds Gjenemførelse afgjørende Spørgsmaal det, om det inkvisitoriske Princip skal bibeholdes, eller om Straffeprocessen skal bygges paa Anklagegrundførelsen. Kommissionens overveien- de Hæder har været enig i, at det sidste bør være Tilfældet, og den har herved ikke blot fulgt det Spor, som den hele europæiske Reformbevægelse paa dette Omraade anviser, og som ligeledes har været fulgt af de ældre Udkast, men den maa ogsaa erkendes derved at have om ikke Grundlovens udtrykkelige Forskrift saa dog dens Forudsætninger for sig. Thi om end Grundlovens § 74 ikke nævner Anklageprincipets Gjenemførelse som et Formaal for Reformen, er det dog dels vist, at ingen af de tre Forordninger, den opstiller — Mundtlighed, Offentlighed og Rævnings Medvirksomhed — kunne saa den Betydning, som er tilfaldet, i en Proces, der vedbliver at være inkvisitorisk, dels have forskellige andre Bestemmelser i Grundloven anvist Veien, saaledes ikke blot § 71, der drager en formel Konsekvens, men ogsaa §§ 80 og 81 i Forbindelse med den midlertidige Bestemmelse § 4. De rettlige Garantier, der i disse sidste gives den Sigtede, ere hentede fra Anklageprocessen, og kun i en saadan kunne de saa deres fulde Betydning.

For samtlige de omtalte Grundlovsbestemmelser ligger jo nemlig den Tanke til Grund, at Straffeprocessen skal indrettes saaledes, at den samtidig med at værne om Samfundets Sikkerhed og Straffelovens Haandhævelse skal respektere visse Grændser, som ere den Sigte- tes Ret og skulle tjene til hans Betryggelse mod den hensynsløse Udøvelse af den offentlige Magt, selv hvor det sker for et berettiget Diemeds Skyld. Men paa dette Synspunkt hviler netop Anklageprocessen, idet den gjør Adskillelse mellem Dommer, Anklager og Forsvarer, idet den bringer Dommerens Hverv i en Straffesag indenfor de Grændser, som flyde af det rene Dommerbegreb, og paalægger ikke ham, men Parterne eller deres Repræsentanter i første Række at være virksomme for Fremstilling af Anklage- og Forsvarsmaterialet, idet den derved anerkender ogsaa den Sigtede som Part, der maa have en Part's nødvendige Rettig- heder, og idet den derfor bl. A. særlig erkender, at et Forhør, som hviler paa den Tanke, at den Sigtede maa kunne tvinges til at give Oplysninger, ikke bør finde Sted. Inkvisitions- processen derimod, hvor Birtomheden i Sagen er samlet paa Dommerens Haand, der gjør Straffesagen ikke til en Retstrætte mellem Parter for en Dommer, men til en Under- søgelse af en Dommer mod en Siglet, kan i den Sigtede ikke se andet end en Udforfnings- gjenstand for Dommeren; den kan ikke ud fra sit eget Princip anerkende Grændser for Dom- merens Ret til at øje af denne Oplysningssilde, og sættes saadanne Grændser af udenfor liggende Hensyn, ville de ikke let saa den fulde Betydning, fordi de staa i en indre Strid med den Opgave, som er sat Dommeren, der vil have og sole Ansvar for ikke at have fyl- dgjort denne, naar han drager Grændsen for sin Udforfningsvirksomhed for snæver. Det kan derfor aldeles ikke undre, at i. Eg. Grundlovens § 80 i alle de Punkter, der ikke have en aldeles bestemt Karakter, ikke i nogen betydelig Grad har kunnet indvirke paa Varetægts- fængslets Benyttelse i den nugældende Straffeproces.

Idet det foreliggende Straffeprocesudkast har optaget Anklageprincipet som Grund- laget, er det allsaa ikke slettet ind paa en ny Bane, men det har fulgt Grundlovens og de tidligere Udkasts Anvisning. Derimod bør det fremhæves som den anden Hovedbriendomme- lighed ved dette Udkast i Modførelsen til de tidligere, at det i større Bredde og med større

Konsekvens har gjort Følgesætningerne af Principet gjældende baade i Henseende til rigtig Søndring af Funktionerne og i Henseende til de forskjellige Faktorens Rettigheder og Pligter, og det ikke blot for enkelte Processionsbestemmelser, men under hele Sagens Gang. Udløst har med Hensyn hertil fulgt den Udvikling, som ogsaa andetsteds paa Europas Fastland har gjort sig gjældende. Oprindeligt kaldte den nye Proces, som først i Frankrig og senere i andre Lande dannedes med engelsk Forbillede for Die, sig vel en Anklageproces; men i Virkeligheden bevarede den Inquisitionsprincipet fuldstændig under Forundersøgelsen og knyttede sin dertil en i Anklageform holdt Hovedforhandling. At derved i Virkeligheden var vundet saare lidet, blev efterhaanden klart, og Forbringerne om en virkelig Anklageproces traadte da stærkere og stærkere frem, samtidig med, at den videnskabelige Forhandling ivrig bekræftigede sig med at trænge dybere ind i dennes Væsen og med Studiet af det engelske Forbillede. Paa hinc Standpunkt, der indskrænker Anklageprocessen til en Form om en inquisitorisk Kjøerne, ere de ældre danske Udskift nu ganske vist ingenlunde alle blevne staaende. Det er netop et Fortrin, der udmærker flere af dem, at de ikke have indskrænket sig til en Øjengivelse af det ufuldkomne franske Monster, men i vigtige Punkter have nærmet sig mere til den engelske Strafproces. Til en fyldestgjørende Løsning af den Opgave, at gjøre Anklageprincipet til den virkelig hele Sagen beherskende Grundførelse, ere de imidlertid ikke naaede. Det er ikke nok til at bryde med det inquisitoriske Princip at opstille en Regel om Forhøret over den Sigtede, beregnet paa at betage dette dets egentlig inquisitoriske Karakter. En saadan Regel kan aldrig affattes med den Bestemthed, at den sikrer herimod. Hvor klar end Ørønden er for Tanken, kan den dog let udvisses i Praxis, naar der ikke haves anden Sikkerhed end en saadan Lovregel til at holde Forhøret i det rette Spor. Sikkerheden maa ligge deri, at det skaar klart, at Hovedrollen og dermed Hovedansvaret med Hensyn til Bevismaterialets Fremstilling og Benyttelse ikke ligger hos Dommeren, og hertil er det atter ikke nok, at en Grundførelse udtales i Evnen. Skal Magten ikke desuagtet komme til at hvile paa Dommerens Virksomhed, og skal dette ikke igjen føre til, at Forhøret umærkelig falder tilbage i sin nuværende Karakter, maa det nødvendig kræves, at der organiseres en Anklagemagt, der har en saadan Styrke og en saadan Enhed, at den er istand til at bære sin Stilling som den Faktor, i hvis Hænder alle Raadene til Sagens Udførelse fra Anklagens Side løbe sammen, hvis Tante behersker den hele Anklagevirksomhed fra først til sidst, og som ikke maa laste Byrden og Ansvaret fra sig over paa Dommeren. Dette maa kræves baade for Samsundets Skyld, for at det ikke skal staa magtesløst ligeoverfor Forbrydelse, naar Inquisitionsprincipet opgives, og det maa ligesaa vel kræves for den Sigtedes Skyld, fordi en svag Anklagemagt uundgaaelig bringer det inquisitoriske Princip paany til Magten trods alle Lovudtalelser. Det er ikke ved at svække Anklagemagten, men ved at styrke Forbrydelsesretten, at den Sigtedes Interesse skal tjenes. I Overensstemmelse med denne Betragtning har Udløst skabt den særlige Statsanklagerinstitution og organiseret den og Politiet som dens Hjælper med hinc Raal for Die. At man ikke vil sty de Offre, som dertil ere nødvendige, er den uundværlige Betingelse for, at det tør tilraades at forlade det inquisitoriske Princip og derved gennemføre en saa vidtgaaende Reform, som Udløst tilsigter. Heri har hele Kommissionen været enig, og Forbrydelsen om, at der paa denne Raade gives det offentlige de fornødne Midler ihænde til kraftigt Værn for Samsundet ligeoverfor Forbrydelse, er særlig udtalt af et Antal Medlemmer, som Betingelse for, at de overhovedet have overvundet deres Betænkelighed ved en saa vidtgaaende Reform, som Udløst tilsigter.

I Overensstemmelse med den fremhævede Grundtante paahviler det efter Udløst den offentlige Anklagemyndighed at forberede Anklagen ved selv at fremstille Anklagematerialet, og den er i intet Tilfælde berettiget til at laste denne Opgave over paa Dommeren. Statsanklageren kan paaalbe Rettens Medvirkning til enkelte for Efterforskningen nødvendige Akter, men en sammenhængende, egentlig Forundersøgelse kan han ikke kræve for An-

klagens Skyld. Naar Forundersøgelse ved Retten efter Udfastet kan blive nødvendig, er det altid kun for den Sigtebes Skyld. Den er at betragte som en Forvarsret. Saa snart Underfølgelsen, uden endnu at være modnet til Anklage, retter sig mod en bestemt Mistænk, som nu skal underkastes alle de af en saadan Mistænk flydende Følger, bør det for den Sigtebes Skyld være Regel, at Underfølgelsen ikke forbliver underkastet Anklagerens Generaadighed. Underfølgelsen bør fra nu af føres for og med Retten, forat ikke Anklagerens Interesse ensidig, men ogsaa Forvarets Interesse kan blive varetaget, og for at ikke Langvarigheden af de Under, den Sigtede underkastes, skal komme til at bero paa hans Rodpart i Sagen. Ved den nærmere Ordning af denne Forundersøgelse har det i Kommissionen vist sig en Uoverensstemmelse mellem de Medlemmer, der have stillet sig til Udfastet, ligeoverfor det af et Medlem bestaaende Mindretal, den eneste Uoverensstemmelse, som det ikke under Forhandlingerne lykkes at udjævne. I Virkeligheden bevæger denne Uoverensstemmelse sig dog paa et temmeligt begrænset Felt. Hele Hertallet har nemlig paa den ene Side været enigt deri, at Anklageprincipets Gjenindsjæelse under denne Forundersøgelse maatte lide væsentlige Indskrænkninger, hvis der ikke skulde opstilles et Apparat af Kræfter, som det hvoerten efter Wiemebet eller af andre Grunde kunde anses forsvartigt at gøre Krav paa, og paa den anden Side deri, at der ikke skulde lægges nogen Hindring i Veien for Partivirksomheden. Dette i Forbindelse med den regelmæssig ogsaa her stedfindende Offentlighed maa altid udelukke denne Forundersøgelse fra at antage den nuværende Forundersøgelses strænge og ubeslutkende inkvisitoriske Karakter, om der end maa paaregnes en større Selvvirksomhed fra Dommerens Side, og særlig for den Sigtebes Skyld, end der forudbrattes under Hovedforhandlingen. Forfællen er praktisk set kun den, at Mindretallet ved udtrykkelig Bestemmelse vil have udbøvet Opfordringen til Parterne om ikke at lade Initiativet til de Forholdsregler, Underfølgelsen kræver, slippe sig af Hænderne og særlig vil have Anklagens Representant paalagt visse bestemte Pligter i saa Henseende, medens Hertallet uden Forbehold lægger Initiativet i Dommerens Haand, overladende Graden af Parternes Medvirkning til disses eget Skjøn. Det er nu klart, at under begge Forudsætninger kunne Forholdene udvikle sig paa selv samme Maade, og da der, som bemærket, ikke kan være nogen grundet Frygt for, at Hertallets Forslag skulde føre til, at Forundersøgelsen beholder sin nuværende Karakter, har man anset det for naturligt at følge dette, der lader friere Rum for den efter Forholdene naturlige og til de forhaandenværende Kræfter bedst svarende Udsvilling. Som et andet vigtigt Punkt, hvor Udfastet har ment at burde udruste den Sigtede med en særlig hidtil i vor Ret og i de ældre Udfast ukjendt Forvarsret ligeoverfor den nye og stærkere Anklagemagt, som staves, skal man endnu fremhæve den Afgang til en Forprøvelse og eventuelt Udbævnings af Anklagen uden Hovedforhandling, som findes hjenlet i Forslagets fjerde Afsnit Kapitel 1. Ogsaa dette er en vigtigt Side af den Plan, hvorefter Udfastet gennemfører Anklageprocessen, nemlig en stærk Anklagemagt, men jævnsides med den en kraftig betrygget Forvarsret.

Den mundtlige og offentlige Anklageproces er efter det anførte den Ordning, som det foreliggende Strafprocesudkast overensstemmende med Grundloven har gennemført paa det hele Omraade. Dertil knytter det saa, ligeledes overensstemmende med Grundloven, Indførelse af Rævninger til Medvirkning ved Paadømmelsen af en vis Kreds af Straffelager. Ogsaa denne Side af Strafprocessen har i den Aarsrække, der er forløbet, siden denne Sag sidst foretog for Rigsdagen, været Gjenstand for megen Forhandling i næsten alle Stater. Under denne Forhandling er der fremkommet alvorlige Angreb paa Berettigelsen af selve Principet om Lægdommerens Medvirkning. Af endnu større Betydning har den Strid været, der særlig i Lydsland er bleven ført med Døer og Dygtighed fra begge Sider, om den tilvante Rævningsform eller den Form, der med et til de historiske Forhold hos os svarende Navn kan betegnes som Meddomsmandsinstitutionen, var at foretrakke. Udsalbet af denne

Kamp, forsaavidt det finder Udtryk i Lovgivingerne, er blevet til Fordel for Rævningsinstitutionen. Intetsteds er den blevet afføstet, hvor den havde faaet Plads. I adskillige Stater, der ikke tidligere havde den, er den blevet indført. Retdomsmændsinstitutionen har ikke i Sydskand, hvor der dog er indkommet den et vist Omraade, fortrængt den. Selv om Grundlovens Bud ikke havde været, maatte disse Kjendtgjerningers Bøgt være tilstrækkelig til at hjerne Tanen om i dette Udlaft enten at opgive Fordringen om Læghømmere eller at foreslaa nogen anden Form end den af Grundloven forebde.

Men fjøndt den saaledes førte Forhandling ikke har rokket Rævningsinstitutionen, har den dog haaret vigtige Brugter for dens grundige Forstaaelse og rigtige Anordning i Lovgivingerne. Dette Udbytte har det foreliggende Udlaft draget Nytte af, og det kan da fremhæves som dets tredie væsentlige Giendommelighed, at det har bragt Rævningsinstitutionen til Udførelse paa en til dets Rante mere svarende Raade end de tidligere Udlaft og derved skaffet den de bedste Betingelser for at bestaa den Prøve i Livet, som den, naar Forslaget bliver til Lov, vil have at bestaa hos os. Det Hovedpunkt, som i denne Henseende Dmærksomheden især maa henledes paa, angaar Bestemmelsen af Forholdet mellem Rævningernes og de retskyndige Dommeres Medvirkning ved Sagernes Afgjørelse. Udlaftet har her fuldt ud gennemført den engelske Rets, i Skotlandets Lovgivinger endnu langfra tilstrækkelig anerkjendte Regel, at Rævningerne paa kjende hele Skyldspørgsmaal og ikke blot enkelte Dele deraf, end sige blot Bevisspørgsmaalet. Men paa den anden Side har det ikke lukket Diet for den store Mislighed, som det vilde være, om en Sigtet alene skulde være volbgiven denne Rævningernes Afgjørelse. Ege saa fuldt i Overensstemmelse med den engelske Rets Grundlaante og med den Opfattelse af Institutionen, som altid har været klar for den almindelige Bevidsthed, har det hævdet, at Rævningernes Medvirkning skal forøge ikke formindste Garantien for den Sigtede. Det har derfor ikke indskrænket de retskyndige Dommeres Ret til Afgjørelse af det sekundære Spørgsmaal om Straffens Størrelse, men har tillagt dem en Ret til af bestemte Grunde og under visse Betingelser at tilfidesætte en Afgjørelse af Rævningerne, som erklærer den Sigtede for skyldig, med den Virkning, at den Sigtede enten strax eller efter en ny Forhandling skidnes. Først herved har Institutionen faaet en Effikelse, der virkelig svarer til dens Forbillede, men som tillige har nødvendiggjort en Række særlige Forner, hvis ikke Reglen enten skulde skabe Forvirring eller blive et dødt Bogstav.

Ved nærværende Sags Forelæggelse for Rigsdagen har Ministeriet — saaledes som det fremgaar af Foransøret — fulgt den Grundfætning at affatte Lovforslagene fuldstændigt efter Processkommissionens Udlaft. De Endringer, som ere foretagne, og som nedenfor nærmere skulle blive angivne og forklarede, gaa enten kun ud paa at rette den Slags smaa Inkurier, som altid hist og her ville indbyde sig i et saa vidtloftigt Arbejde, eller paa at ændre Processkommissionens Udlaft efter senere udfomne Love, som paa en eller anden Raade berøre de omhandlede Gjenstande, f. Ex. Beretningsloven af 28de Mai 1880. Kun en Andtagelse fra denne Grundfætning har man tilladt sig, idet Bestemmelserne i Retsorganisationslovens femte Affnit om Sagforeberøsenet ere noget omredigerede for at bringes i saa nær Overensstemmelse som muligt med det i forrige Session foretagne Lovforslag om denne Gjenstand og de Endringer i det, som foresloges af det af Landstinget over dette Lovforslag nedlatte Udvalg.

Naar Ministeriet har fulgt den nævnte Grundfætning, naget det, hvis Sagen havde foretaget til fuldkommen fri og forudsætningløs Bearbejdelse, paa enkelte Punkter muligens vilde have stillet sig anderledes, er dette begrundet dels i den nærværende Justitsministers personlige Stilling til Processkommissionen og dens Arbejde, dels i en almindeligere Betragtning, som muligens vilde have ført ogsaa en anden Justitsminister, der havde faaet helt udenfor Processkommissionens Arbejder, til samme Resultat. Det første Hensyn har naturligvis maattet føre til, at der ikke fra den nærværende Justitsministers Side kunde være

Spørgsmaal om i denne hans Gjenfald nu at gjenoptage de iøvrigt forholdsviis saa og i alt Fald i praktisk Henseende mindre vigtige Punkter, hvortil han i sin Tid er bleven overført under Processkommissionens Forhørdninger, men han maa i saa Henseende søle sig bunden til at iagttage de naturlige Regler for et Samarbejde af denne Art, saaledes at naar et Punkt har været Gjenstand for udtømmende Drøftelse i Processkommissionen, og han som Medlem af denne har havt fuld Afgang til at ytre sig, maa Striden om et saadant Punkt være endt med den Beslutning, Processkommissionens Flertal har taget, i alt Fald forsaavidt der ikke er Tale om Noget, som han maatte anse for ligefrem uretfærdigt eller skadeligt, og denne Karakter har Meningsforskjellen ikke havt paa noget Punkt. Det andet Hensyn af almindeligere Natur, paa Grund af hvilket det ikke er anset for rigtig at foretage videregaaende Ændringer i Processkommissionens Forslag, er, at det ved et Lovarbejde af saa vidtløftig og kompliceret Natur er umuligt, at Enighed mellem de sagkundige Kræfter, som skulle være en saadan Sag frem og støtte den ved deres Navne, kan tilvebringes paa anden Maade end derved, at den enkelte i Punkter, som ikke kunne betegnes som Principspørgsmaal, maa underordne sig. Kun paa den Maade kan der opnaas et Resultat, som alle Paagjældende kunne slutte sig til, og som derigjennem kan fremtræde med nogen Autoritet overfor og gjøre Krav paa nogen Tillid hos det usagkundige Publikum. Og dette turde ved nærværende Gjenstand være mere nødvendigt end ved mangen anden. Thi det kan ikke være andet, end at Forslag til saa gennemgribende Forandringer i vort hele Retsvæsen, Forslag, som stille saa store Forandringer i materiel og personel Henseende baade til Juristerne og til Befolkningen overhovedet, Forslag, som paa mange Punkter komme i Strid med nedarbejdede Anstuelser og Baner baade hos Dommerne og Sagsforerne, maa ventes modtagne med en vis Modstræben og underkastede en nøieende og uvelvillig Kritik. Hvis der overfor denne Modstand, som det er Ministeriet suldt bevidst, at Sagen vil møde paa mange Steder, og som Ingen kan undre sig over, at den møder, forelaa en Flerhed af individuelle Mening og Forslag i Stedet for et enkelt Forslag, som dog i al Fald de Mænd, der i dette Anliggende maa betragtes som de bedste sagkundige Kræfter, man under vore smaa Forhold har kunnet stoffe tilveie, ere enige om at stille, vilde Haabet om, at Sagen kunde gennemføres trods de store Banstueligheder, den maa støde paa, betydeligt forringes. Det ligger i de menneskelige Forholdes Natur, at der i alle videnskabelige Anstuelser og Opfattelser aldrig er Stillestand, men en stadig Bevægelse og Udvikling, og det er derfor let forklarligt, at der i den Tid, der er hengaaet siden Afslutningen af Processkommissionens Arbejder og vil hengaa inden Retsreformens endelige Vedtagelse, rimeligvis vil vindes en klarere Indsigt i og korrekttere Opfattelse af flere processuelle Spørgsmaal, ligesom selvfølgelig Processkommissionens Forslag ei heller kunne gjøre Krav paa at være uden Feil, mere end andre legislative Arbejder. Tillige kan det ventes, at Erfaringer fra andre Lande, hvor den mundtlige Processmaade allerede er indført, ville belære om Et og Andet, som det kan være tjenligt at tage i Betragtning ved Lovens Affattelse. Navnlige er det Grund til at have Opmærksomheden henvendt paa de Erfaringer, der i Tydskland maatte blive gjorte med Hensyn til de nye Processlove, men endnu have disse kun været saa kort Tid i Virksomhed, at der neppe kan være Tale om noget betydeligt Udbytte i saa Henseende indtil Dato. Men Ministeriet hengiver sig dog til det Haab, at de Ændringer, som ifølge oven angivne Betragtninger maatte maatte fremstille sig som ønskelige, ved denne Sags videre Drøftelse, ikke vilde blive større eller mere omfattende, end at de kunne foretages paa almindelig Maade under Sagens Gang gennem Rigsdagen og gennem de Udvalg, som kunne forventes at ville blive nedsatte over den. Det er en Selvsølge, at Ministeriet ogsaa efter Lovforslagenes Forelæggelse for Rigsdagen vil have Opmærksomheden henvendt paa samtlige disse Forhold og ikke skal undlade at sætte Rigsdagen i

Rundskab om de yderligere Bidrag til Opgavens heldige Løsning, som man maatte se sig stand til at tilvejebringe.

Med Hensyn til de enkelte Lovforslag bemærkes:

I. Til Lovforslaget om Domsmagtens, den offentlige Anklagemyndigheds, Politimyndighedens samt Sagsførervæsenets Ordning.

Dette Forslag er af de af Procestkommissionen udarbejdede Forslag det, som ved Behandlingen i Ministeriet er undergaaet de fleste Forandringer, idet navnlig Bestemmelserne i dette Lovforslags femte Afsnit om Sagsførervæsenet, som alt ovenfor berørt, ere en Del omarbejdede. Idet imidlertid de her foretagne Forandringer i det væsentlige kun gaa ud paa at bringe Bestemmelserne i det paaagjældende Afsnit i saa nær Overensstemmelse som muligt med det Rigsdagen i forrige Samling forelagte Lovforslag om Sagsførervæsenets Ordning i Forbindelse med de Andringer, der, tildeels paa Grundlag af Andragender, der i saa Henseende vare fremkomne fra Vestsjællandske og fra den almindelige Sagsførereforening og for den københavnske Sagsførereforening, foretoges af det af Landstinget til Drøftelse af dette Lovforslag nedsatte Udvalg, vil man med Hensyn til de enkelte Forandringer og deres Begrundelse i det væsentlige kunne indskrænke sig til at henvisse til de Bemærkninger, hvormed man ledsagede det nævnte Lovforslag, samt til den af Landstingets Udvalg afgivne Betænkning, der findes i Rigsdagstidenden for 1879—80, Tillæg B. Sp. 2105 ff. Kun med Hensyn til de enkelte Forandringer, der paa andre Punkter ere foretagne i Kommissionens Udkast, samt de enkelte Steder i Afsnittet om Sagsførervæsenet, hvor man er afgjort borte fra Kommissionens Udkast og fra det i sidste Samling forelagte Lovforslag, saaledes som dette af Landstingets Udvalg var foreslaaet ændret, skal man derfor her tillade sig nogle Bemærkninger.

§ 25, hvor de til Underretternes Birketreds udenfor den egentlige Retspleie hørende Forretninger angives, har man under Lit. d) tilføjet Udmeldelse af Syns- og Skjønsmænd udenfor Retspleien, forsaavidt den ikke kan ske ved Overigheden. Eftersom det i mange særlige Lovbestemmelser udtrykkeligt er foreskrevet, at Udmeldelse af Mand til at foretage Syns- eller Skjønforretninger i et eller andet ekstrajudicielt Viemed skal ske af Retten, saaledes er det jo overhovedet Reglen, at denne har at foretage slige Udmeldelser i ethvert Tilfælde, hvor det ikke særlig er foreskrevet, at Mændene skulle udmeldes af Overigheden. Naar denne Virksomhed med at udmelde Syns- og Skjønsmænd i ekstrajudicielle Viemed, som saaledes hidtil har været henlagt til Retterne, ei er nævnt i Kommissionens Udkast, saa har Meningen næppe været at udstille de heromhandlede Forretninger fra Underretternes Birketreds; deres Forbigaaelse skal des viisnok ene og alene en Forglemmelse.

§ 26, første Stykke har man forandret Udkastets Bestemmelse, hvorefter Københavns Stadsret skal bestaa af en Formand og 12 andre Medlemmer, derhen, at Antallet af Rettens andre Medlemmer fastsættes til indtil 14; i Overensstemmelse hermed ere derhos ogsaa Bestemmelser i Paragrafens tredje Stykke om Antallet af Fuldmægtigene ved Rettens Brevskriverkontor, saavel som Bestemmelser i den paafølgende Paragraf om Antallet af de Kamre, hvori Stadsretten skal deles, ændrede. Ministeriet har i Hensind til de senere Aars Erfaringer om Tilvægten i Kriminal- og Politirettens Forretninger ikke kunnet andet end befrægte, at det af Kommissionen foreslaaede Antal af 12 Medlemmer vilde vise sig utilstrækkeligt til at bestrede den betydelige Mængde af Forretninger, som vil komme til at hvile paa denne Ret, i hvilken Henseende man navnlig har maattet nære Betænkelighed ved det af Kommissionen beregnede Antal af fire Kamre til Borttagelse af de Stadsrettens paahvilkende Forretninger i Strafferetspleien — hvorunder jo bl. a. falder Forundersøgelsen i alle Straffesager, i hvilke judicial Forundersøgelse finder Sted.

§ 37, der gjentager Bestemmelserne i Konkurslovens § 147 om Fallitboers Behandling ved Skiftekommissarier, hvorefter saadan Behandling kun kan finde Sted i sædne Undtagelses-tilfælde, er indskudt et Forbehold med Hensyn til den nu i Lov om Spare- og Laanekasser af

28de Mai d. A. § 8 givne Bestemmelse, hvorefter der, naar en Sporelsøse kommer under Kontursbehandling, kan anordnes Behandling ved Skiftekommissarier uden Hensyn til, om de i Konturslovens § 147 angivne Betingelser herfor ere tilfælde eller ei.

§ 59 er der i sidste Punktum, hvor Bestemmelsen af de Beløb, der skulle tillægges Retterne til Beskrivelse af Kontorudgifter o. lign., henvises til Finansloven, tilføjet: „forsaavidt ikke anderledes bestemmes ved særlig Lov“ — et Forbehold, man, om det end i og for sig fulgte af sig selv, dog har fundet det saa meget naturligt udtryktligt at udtale, som der netop i det Forslag til Lov om Lønninger m. v. for de i nærværende Forslag omhandlede Embeds- og Bestillingsmænd, der samtidigt med dette vil blive forelagt Rigsdagen, er optaget Bestemmelse om Retternes Kontorholtsvederlag m. v.

§ 99 har man anset det for rettest i Paragrafens 2de, 3die og 4de Stkke, hvorefter den, der befittes til Overstatsanklager eller Statsanklager, til Hjalpsstatsanklager eller til Anklager ved Underretten, eller som benyttes til at optræde i en enkelt Sag, skal sydfølge de Betingelser, som udkræves for at blive henholdsvis Højesteretsadvokater, Advokater ved Landsretterne og Advokater ved Underretterne, at optage en udtrykkelig Henvielse til §§ 112 og 113, for derved at gøre det tydeligt, at det kan er de i de nævnte Paragrafer foreskrevne almindelige og særlige Betingelser for at blive Advokater af den ene eller den anden Art, der af den Paagjældende maa fuldføres, hvorimod Meningen ikke er, at han skal have underkastet sig den i §§ 114 og 115 ommeldte Advokaterprøve.

§ 108 Nr. 1 er Udskiftets Bestemmelse, at der til Politimesterens Bistand af Justitsministeren skal befitte en Politiasistent for hver Kreds, forandret derhen, at Anfættelse af en Politiasistent*) kan finde Sted — idet det nemlig ved den Underfølgelse, der foreløbig har faaet finde Sted med Hensyn til den Udskiftning, der vil være at give de enkelte Underretskredse, har vist sig, at flere af disse vistnok ikke vilde blive større, end at en Politiasistent vil kunne anvendes. § Forbindelse hermed er Affattelsen af Nr. 4 ændret paa tilsvarende Maade.

§ Affattelse om Advokaterprøven har man imellem de Stiklinger, der skulle give Afgang til at erholde Befættelse som Advokater ved Underretterne, strøget Stiklingen som autoriseret Dommerfuldmægtig. Vel er der nemlig ved Forslagets § 31 oabtet Afgang til, at der paa Dommerens Begjæring kan meddeles en Fuldmægtig en vedvarende Konstitution til at udføre visse udenfor den dommende Retsepleie stævende Forretninger; men efter det ringe Omfang, hvori en saadan Konstitution er forudsat i Almindelighed at vilde blive benyttet under den nye Ordning, vil denne Stikling neppe kunne forudsættes at afgive en fuldførelse af Forberedelse for Advokaterstillingen.

§ 118, der i øvrigt er ganske overensstemmende med det i forrige Samling forelagte Lovforslags § 9, har man dog udeladt den Bestemmelse, som i Slutningen af denne Paragraf var optagen om, at en Advokater, der flytter sit Kontor til en anden Retskreds, foruden at han inden 14 Dage skal anmelde Flytningen for Justitsministeriet, endvidere skal være pligtig til inden samme Frist at gøre en lignende Anmeldelse saavel for de Retter, der have Tingssted i den Retskreds, han forlader, som for de Retter, der have Tingssted i den Jurisdiktion, hvortil han flytter sit Kontor, — idet man har fundet, at der ved disse mange Anmeldelser — efter Omstændighederne kunde der jo blive Tale om Anmeldelse baade for Underretter og Landsretter — vilde paalægges de Paagjældende mere Besvær end fornødent. Forøvrigt harer Paragrafen som sagt ganske til den ovennævnte Paragraf i Lovforslaget om Advokaterprøvens Ordning. Naarlig har man ogsaa ment, i Overensstemmelse med, hvad der her var foreslaet, i Paragrafen at burde optage en Bestemmelse om, at Underretsadvokater — der jo ifølge Forslagets § 119 ere uberegtigede til at give Møde for de Retter, der have Sæde i Kjøbenhavn — ikke maa have Kontor i Kjøbenhavns Underretskreds. Forsaavidt den tilsvarende Bestemmelse i det ovennævnte

*) Naar man her ombytter Udskiftets Benævnelse „Politiasistent“ med „Politiasistent“, er Grundten paa sig selv den, at det forsvarende Udtryk afsligge Steder er bleven en Følge af den visse Politiasistent.

Lovudkast af Landstingsudvalget var foreslaaet udeladt, saa vil det ses, at den Hovedindvending, der af Udvalget blev gjort gjældende imod i saa Henseende at fastholde den, som Udvalget erkjendte, principielt rigtige Regel, at Underretssagførerne skulle have Kontor i en Jurisdiktion, i hvilken de ere berettigede til at fungere, nemlig den Banstetighed, som opstod ved, at de nu til Kjøbenhavn grundfænde Underretsjurisdiktionens Tingsted ligger paa Høbenhavnst Grund, ingen Anvendelse vil finde under den ny Ordning, efter hvilken de nævnte Jurisdiktioner ville udgjøre en Del af Kjøbenhavns Underretstreds, ved hvis Retter Underretssagførerne ikke kunne give Møde. En tilsvarende Undtagelse til den, der i den ommeldte Henseende i det tidnævnte Lovforslag var gjort med Hensyn til de Underretssagførere, der allerede have Kontor i Kjøbenhavn, vil findes i nærværende Forslags § 165.

Med Hensyn til § 122 bemærkes, at man ikke har anset det fornødent, saaledes som det var foreslaaet i Lovforslaget om Sagførervæsenets Ordning, at give Afgangen til at holde en fast Fuldmagtig den Begrændsning, at vedkommende Sagfører først i et Aar skal have virket som saadan, idet det nemlig efter Forslaget ikke, saaledes som tidligere, vil blive Stillingen som fast Fuldmagtig som saadan, der giver Afgang til efter en vis Tid at erholde Bestikkelse som Sagfører, hvormod det, at i saa Henseende ifølge Forslagets § 113 kommer an paa, er, at den Paagjældende i den foreskrevne Tid virkelig har deltaget i det hos en Sagfører forefaldende Arbejde.

Medens Bestemmelserne i Sagførerrådets fjerde Kapitel (om Sagførertredse og Sagførerråd) i øvrigt gjennemgaaende ere affattede i næsten ordret Overensstemmelse med Bestemmelserne i det tilsvarende Afsnit i Lovforslaget om Sagførervæsenets Ordning, saaledes som dette af Landstingsudvalget var foreslaaet ændret, er der blot i Forslagets § 137, der svarer til det nævnte Lovforslags § 20, gjort den med de ny Forhold stemmende Forandring, at Sagførertredse komme til at falde sammen med Landretstredse, ligesom ogsaa Bestemmelsen i det nævnte Lovforslags § 23, at Sagførertredsens Medlemmer første Gang efter Lovens Ikrafttræden sammenkaldes til Valg af Sagførerråd af den Dommer i Kredsen, hvem dette Hver overdrages af Justitsministeriet, i Forslagets § 141 er ændret derhen, at det er vedkommende Landrets Formand, der har at lade dette Valg, hvorhos der endelig ogsaa i Redaktionen af §§ 147 og 148 er foretaget de som Følge af Forslagets øvrige Bestemmelser nødvendige Ændringer.

I Forslagets sjette Afsnit er i § 157 Fristen for Lovens Træden i Kraft, der i Udkastet var sat til et Aar fra den Dag, det Nummer af Lovtidenden udgaar, hvori den Kundgjøres, under Hensyn til Omfanget af de Foranstaltninger, der skulle iværksættes, deriblandt de Byggeforsøgene, der maa være tilendebragte, forinden Loven kan træde i Virksomhed, forlængt til to Aar fra den nævnte Dag.

I §§ 161, 1ste Stykke, og 163 har man tilføjet en Bestemmelse om, at naar de deri nævnte Embedsmænd modtage Bestikkelse henholdsvis ved de ny Landretter og Underretter eller som Politimestre, kommer den Embedstid, der med Hensyn til Alderstilling har været lagt til Grund for Embedslojningen i den Stilling, de hidtil have beklædt, dem ogsaa til Gode i de ny Stillinger, i hvilke de ifølge de anførte Paragrafer ere pligtige at indtræde — en Bestemmelse, som Villighed fermentlig i høj Grad taler for.

Endelig er der som § 164 indsat en ny Paragraf, der træder i Stedet for sidste Punktum i 2det Stykke af § 106 i Processkommissionens Forslag. Ligesom man nemlig har anset denne Bestemmelse for rettest henørende blandt Overgangsbestemmelserne, saaledes har Ministeriet anset noget at ændre de Udtryk, ved hvilke de Auktioner betegnes, som det eventuelle Lovforslag skal omfatte.

II. Til Lovforslaget om den borgerlige Retspleie.

Quod dette Lovforslag angaar, saa ere de vigtigste Ændringer, som ere foretagne i Processkommissionens Udkast, de, som have været nødvendige for at bringe